

Tien jaar

Nationaal Pakket Duurzame Stede(n)bouw

Martin Dubbeling

Het Nationaal Pakket Duurzame Stedebouw - stedenbouw werd toen nog zonder "n" geschreven - is in 1999 uitgebracht. Dit lijvige boekwerk is een gestructureerde bundeling van de kennis en ervaring die toen op het terrein van duurzame stedenbouw voorhanden was. Het pakket is bedoeld als hulpmiddel bij de ontwikkeling van nieuwe bouwlocaties en de herontwikkeling van bestaande gebieden. Het doel van het Nationaal Pakket Duurzame Stedebouw was om iedereen die bij het ontwerpen en ontwikkelen van stedelijke gebieden betrokken is een handreiking te geven over het zo duurzaam mogelijk te ontwikkelen, ontwerpen en inrichten van de gebouwde omgeving.

Duurzame stedenbouw is een terrein dat volop in ontwikkeling was en nog steeds is. Het is de vraag, tien jaar na het opstellen en het uitgeven van het Nationaal Pakket Duurzame Stedebouw, of de praktijk van het al dan niet duurzaam ontwikkelen, ontwerpen en inrichten van onze dorpen en steden is veranderd en of er andere en nieuwe inzichten naar voren zijn gekomen. Het Nationaal Pakket Duurzame Stedebouw licht tal van concrete maatregelen uitgebreid toe voor ontwerp en uitvoering op het gebied van energie, water, natuur en ecologie, verkeer en leefbaarheid. Het boek beoogt inzichtelijk te maken wat de duurzaamheidsconsequenties van de gemaakte keuzen zijn. Naast het Nationaal Pakket Duurzame Stedebouw zijn er destijds ook nationale pakketten ontwikkeld voor duurzame woning- en utiliteitsbouw en voor duurzame grond-, weg- en waterbouw.

PROCES, CONCEPTEN, MAATREGELEN EN VOORBEELDEN

Het pakket bestaat uit een procesdeel, een conceptdeel en een maatregelendeel. Het procesdeel van het Nationaal Pakket Duurzame Stedebouw beschrijft op welke wijze ontwikkelingsprocessen ingericht kunnen worden op welke wijze kwaliteit en duurzaamheid bewaakt kunnen worden. Het conceptuele deel helpt de betrokkenen de stedenbouwkundige opgave helder te definiëren om vervolgens te komen tot een uitgebalanceerd ruimtelijk concept. Drie aspecten zijn daarin belangrijk: de onderlegger, de planstructuur en de milieutypen. Het deel met maatregelen diept de klassieke thema's water, natuur en ecologie, verkeer, leefbaarheid en energie uit.

Het Nationaal Pakket maakt tot de dag van vandaag nog steeds een doorwrochte indruk, vooral door de vele schema's en overzichten die de onderlinge verbanden tussen de thema's en de verschillende maatregelen weergeven. Aanvullend op het Nationale Pakket is de brochure 'Duurzame stedenbouw, een bestuurlijke handreiking voor gemeenten' uitgegeven. In deze handreiking vinden gemeenten adviezen voor het gebruik en bevorderen van het Nationaal Pakket Duurzame Stedebouw in ruimte-

lijke plannen. Zowel het Nationaal Pakket Duurzame Stedebouw als de brochure 'Duurzame stedenbouw, een bestuurlijke handreiking voor gemeenten' zijn digitaal te raadplegen via de website www.duurzamestedenbouw.nl. De laatste exemplaren van het Nationaal Pakket Duurzame Stedebouw zijn via deze website te bestellen.

Volgend op het Nationaal Pakket en de brochure is in 2005 door de BNSP|NVTL Werkgroep Duurzame Stedelijke Ontwikkeling het voorbeeldenboek 'Duurzame Stedenbouw, perspectieven en voorbeelden' uitgebracht. Dit boek beschrijft aan de hand van een essay, een discussie met kopstukken uit verschillende vakgebieden en in Nederland gerealiseerde voorbeelden de belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van duurzame stedenbouw en duurzame gebiedsontwikkeling. Dit boek is alweer aan een tweede editie toe die in de zomer van 2009 zal uitkomen. Het voorbeeldenboek bevat zes voorbeelden. Het GWL-terrein in Amsterdam, Schalkwijk in Haarlem, EVA-Lanxmeer in Culemborg, HighTech Campus in Eindhoven, De Hutten in Ulft en Oosterdokseiland in Amsterdam.

DE BALANS

Duurzame ruimtelijke ontwikkeling is van alle tijden. De generaties voor ons hebben allemaal een bijdrage geleverd aan het toekomstbestendig inrichten van stad en land. Of het nou gaat om het opwerpen van dijken, het bouwen van veilige steden of het met een vooruitziende blik aanleggen van kanalen en spoorlijnen; elke periode in onze geschiedenis kent haar eigen tijdsgebonden uitdaging. In de afgelopen jaren is, mede door het Nationaal Pakket Duurzame Stedebouw, het besef gegroeid dat we meer oog moeten hebben voor het duurzaam ontwikkelen, ontwerpen en inrichten van landschappen, dorpen en steden in Nederland. Zo gaan we bij de ruimtelijke visies en plannen die wij nu maken veel bewuster om met cultuurhistorie, waterbeheer en met natuur en ecologie dan in de voorgaande decennia en werken we met succes aan gezonde en meer natuurlijke woon-, werk- en leefomgevingen.

Het gaat in de hedendaagse praktijk veel meer om het sturen op de thema's duurzaamheid, ruimtelijke kwaliteit, flexibiliteit en robuustheid dan in het verleden het geval is geweest. De uitdagingen waar wij in Nederland voor staan zijn vooral te vinden in het transformeren van de oudere woonwijken en bedrijventerreinen. Hier valt op het gebied van duurzame stedelijke ontwikkeling, de meeste winst te behalen op het gebied van duurzame energie, mobiliteit, leefbaarheid en veiligheid. De verleiding is groot om dan vooral aan techniek en bouwen te denken, maar uiteindelijk gaat het om het organiseren van een duurzame en veerkrachtige samenleving. ■

Ir Martin Dubbeling is stedenbouwkundige bij SAB Strategie & Ontwerp. Hij is namens de BNSP en samen met Antony Marcelis (landschapsarchitect NVTL) voorzitter van de BNSP|NVTL Werkgroep Duurzame Stedelijke Ontwikkeling.

Het Nationaal Pakket Duurzame Stedebouw (1999) en de brochure 'Duurzame stedenbouw, een bestuurlijke handreiking voor gemeenten' (2003) zijn uitgegeven door het voormalige Nationaal DuBoCentrum en de Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting (SEV). De opdrachtgevers waren de Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting en de Nederlandse Onderneming voor Energie en Milieu (Novem), tegenwoordig SenterNovem. De Beroepsvereniging van Nederlandse Stedenbouwkundigen en Planologen (BNSP) en de Nederlandse Vereniging voor Tuin- en Landschapsarchitectuur (NVTL), verenigd in de BNSP|NVTL Werkgroep Duurzame Stedelijke Ontwikkeling, was verantwoordelijk voor de inhoud van het Nationaal Pakket. Bureau Nieuwe Gracht, stad milieu landschap, heeft het Nationaal Pakket Duurzame Stedebouw geschreven en samengesteld. Het voorbeeldenboek 'Duurzame Stedenbouw, perspectieven en voorbeelden' (2005), is uitgegeven door Uitgeverij Blauwdruk. De uitgave van de tweede en herziene druk komt uit in de zomer van 2009.